

دکتر «حسین اکبری» پژوهشگر جامعه‌شناس مطرح‌کرد

احساس نابرابری شدید در مشهد

دکتر «حسین اکبری» جامعه‌شناس و استادیار گروه آموزشی علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد می‌گوید: مشهد هم‌زمان دچار فقر شهری، نابرابری و احساس نابرابری اجتماعی بالایی است. ناامیدی و نارضایتی هم‌اکنون در بین بچه‌های مناطق حاشیه و پایین شهر دیده می‌شود.

گفتگوی مرتبط

پژوهشگر ودکتری جامعه‌شناسی به مردم‌مستولان هشدار داد رشد جهشی آسیب‌های اجتماعی

علیزاده- «به طور کلی، در چند سال اخیر نرخ آسیب‌های اجتماعی در کشور و شهر مشهد به‌شدت افزایش یافته‌است به گونه‌ای که براساس آمارها، در برخی از این آسیب‌هاسالی ۲۰ تا ۳۰ درصد رشد داریم. بنابراین، جامعه ما یک دوره بحران اجتماعی را پشت سر می‌گذارد.» این موضوع هشداری‌است‌که‌دکتر حسین اکبری، جامعه‌شناس‌و‌استادیار‌گروه آموزشی علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، به زبان می‌آورد و می‌گوید: آمار آسیب‌های اجتماعی قابل‌تامل است‌به‌گونه‌ای‌که‌در صورت استمرار وضعیت فعلی، مشهد تا مدتی دیگر از نظر اجتماعی غیر قابل زیست می‌شود؛ یعنی انواع آسیب‌های اجتماعی به شکل زیرپوستی و عیان به‌شدت رشد کرده و شرایط یک زندگی سالم‌را‌به‌خطراه می‌اندازند.

فقد فرهنگ و الابرای ایجاد

یکپارچگی اجتماعی هستیم

این پژوهشگر اجتماعی با یادآوری اینکه مشهد به دلیل سیالیت بالای اجتماعی در آن، دائما در حال تغییر است، معتقد است: ورود سرمایه به مشهد به‌شدت باللاست و این ساخت‌وسازها در حال تبدیل شهر به شهری بی‌هویت است.دکتر اکبری با ارزیابی اینکه مشهد فاقد فرهنگ والایی است که بتواند مهاجران را در خود هضم کرده و سیستمی یکپارچه ایجاد کند، تاکید می‌کند: شهربایی مانند تهران، اصفهان و شیراز دارای فرهنگ والایی هستند و لهجه و منش اجتماعی آن‌ها خاص است که افراد را در خودشان جذب می‌کنند، در حالی که در مشهد این‌گونه نیست.به گفته دکتر اکبری، براساس نتایج پژوهش انجام‌شده در مشهد، حدود یک‌سوم مشهدی‌ها تمایل دارند که در صورت فراهم‌شدن شرایط، در جایی غیر از مشهد زندگی کنند هر چند به لحاظ نظری حدود ۷۰درصد مشهدی‌ها به مشهدی‌بودن خود به میزان زیادی افتخار می‌کنند. او در این زمینه هشداری می‌دهد و معتقد است که لهجه مشهدی می‌به عنوان یک عنصر فرهنگی مهم در حال نابودی است.به عنوان نمونه، در مطالعه دیگری حدود ۵۰درصد از مشهدی‌ها ابزار داشته‌اند که در جمع غیرمشهدی‌ها سعی می‌کنند با لهجه مشهدی صحبت نکنند.

چندبارگی مدیریت در مشهد

دکتر اکبری با بیان اینکه براساس آمارهامشهداز نظر مسائل و آسیب‌های اجتماعی همیشه جزو چند شهر نخست کشور است، تاکید می‌کند: چندگانگی زیادی در مشهد وجود دارد و از نظر فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، مشهد شهری چندتکه و موزاییکی است. وی یکی از دلایل و ریشه‌های اصلی مشکلات مشهد را چندپارگی مدیریت آن بیان می‌کند و می‌گوید: با این وجود، کار در این شهر خیلی سخت است به‌ویژه اینکه مدیران ما عمدتا مسائل اجتماعی ندیده می‌گیرند چون آسیب اجتماعی چهره زشت جامعه است و هر مدیری که دست روی آن بگذارد خود را زیر سوال برده‌است.او با معقول دانستن حوزه اجتماعی در ایران در مقایسه با مباحث سیاسی و اقتصادی، تصریح می‌کند: این مسئله موجب شده‌است که‌به‌تعبیرمقام معظم‌مهربری، در حوزه آسیب‌های اجتماعی حدود ۲۰سال عقب باشیم.دکته دیگری که دکتر اکبری به آن می‌پردازد نبودن آمار ی درست‌وروشن از آسیب‌های اجتماعی و عمدتا محرمانه محسوب‌شدن آن در ایران است که البته به گفته او، در کنار نداشتن برنامه درست، آسیب‌زا شده‌است: در مشهد، سالانه میلیاردها تومان در حوزه آسیب‌ها هزینه می‌شود، اما چون فاقد برنامه‌ریزی جامع و یکپارچه و ارزیابی کارشناسی از نتایج این برنامه‌ها انجام می‌شود، کسی نمی‌داند کجا و چگونه هزینه شده و اثربخشی این برنامه‌ها چقدر است.

آسیب‌های اجتماعی در مشهد به‌شدت در حال افزایش است

ناهنجاری‌ها زیرپوست شهر

میزان احساس نابرابری اجتماعی در مشهد

شامل ناهنجاری و آسیب‌های اجتماعی رفتاری در محله، ناهنجاری و آسیب‌های اجتماعی محله‌ای، آسیب‌ها و ناهنجاری‌های خانوادگی و ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی فردی و ناهنجاری‌ها و آسیب‌ها در حوزه تعاملات اجتماعی می‌باشد. همچنین ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی در فضای عمومی شهری نیز ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی در وسایل حمل‌ونقل عمومی، پارک‌ها و فضاهای سبز شهری، پیاده‌روه‌های سطح شهر و رانندگی در شهر را در بر می‌گیرد. این پژوهشگر اجتماعی در عین حال یادآور می‌شود: این پژوهش حدود ۲۲۰ آسیب و ناهنجاری اجتماعی را در مشهد بررسی کرده‌است. دکتر اکبری سپس با تاکید بر اینکه این‌گونه پژوهش‌ها با شناسایی کانون‌های آسیب، به‌عنوان‌سندی‌مبنایی برای انجام برنامه‌ریزی‌ها، اقدامات لازم و ایجادکننده مطالبه عمومی و حساسیت در مدیران به شمار می‌روند، تصریح می‌کند: مهم‌ترین بحث پیش از انجام هرگونه اقدامی، ارزیابی وضعیت کنونی در زمینه آسیب‌ها و ناهنجاری‌های شهری است؛ زیرا این آسیب‌ها در شهرهای بزرگی چون مشهد الگوی توزیع یکسانی ندارند و از الگوی مکانی خاصی پیروی می‌کنند که شناخت آن در برنامه‌ریزی‌ها و تخصیص اعتبارات بسیار تاثیرگذار و کمک‌کننده است.

این دکترت‌رای جامعه‌شناسی با بیان اینکه رشد انواع آسیب‌ها و ناهنجاری‌ها از جمله آسیب‌های اجتماعی از پیامدهای گسترش شهرنشینی در مشهد است، می‌گوید: براساس الگوی توزیع آسیب‌های اجتماعی شهید، این شهر به دو پهنه شمالی- شرقی-جنوب‌شرقی و پهنه مرکزی-جنوبی-غربی تقسیم‌شده‌است که پهنه اول بخش کم‌برخوردار ولی پراسپ شهر مشهد محسوب‌می‌شود. او به ارائه جزئیاتی از اطلاعات پایه‌ای به‌دست‌آمده در این پژوهش می‌پردازد و تاکید می‌کند: اطلاعاتی پایه‌ای چون تحصیلات، وضعیت مالکیت، محل تولد، میزان درآمد و... اهمیت زیادی دارد و نقش تعیین‌کننده‌ای در تحلیل‌نهایی آسیب‌ها دارد.

وجود ۵/۸درصد بی‌سواد و ۴۰درصد غیرمشهدی

این جامعه‌شناس با بیان اینکه میانگین تحصیل در مناطق کم‌برخوردار بین کلاس ششم تا هفتم است، تصریح می‌کند: میزان تحصیلات پاسخ‌گویان به طور میانگین در مناطق بر‌خوردار حدود دوبرابر مناطق کم‌برخوردار است. دکتر اکبری با اشاره به

گزارش

در بچه

براساس نتایج یک پژوهش اعلام‌شد سطح پایین میزان سرمایه اجتماعی در شهر مشهد

علیزاده- یکی از شاخص‌های بسیار مهم در حوزه آسیب‌ها «تعاملات اجتماعی» و «میزان اعتماد در روابط» است‌به‌گونه‌ای‌که‌دکتر حسین اکبری از اعتماد به عنوان سیمان روابط اجتماعی یاد می‌کند. این جامعه‌شناس و استادیار دانشگاه فردوسی مشهد با اشاره به نتایج پژوهش خود اظهار می‌کند: براساس اظهارات پاسخ‌دهندگان ۷۳درصد اعتمادزیاد‌به‌خویش‌وآندان، ۹۵درصد به اعضای خانواده، ۳۷درصد اعتماد زیاد به دوستان، ۲۴درصد اعتماد زیاد به همسایه‌ها و ۱۴درصد اعتماد زیاد به اهالی محله در شهر مشهد دارند.وی با اشاره به وجود اعتماد حدود ۱۲درصدی به شهروندان شهر، به اعضای خانواده، ۳۷درصد اعتماد در کشور ما خاص گراست؛ یعنی افراد فقط به حلقه اول روابط که خانواده به شمار می‌رود اعتماد دارند و بعد از آن در حلقه‌های دیگر، میزان اعتماد به‌شدت پایین می‌آید‌به‌ویژه‌این‌کاهش اعتماد به همسایگان و اهالی محله بسیار قابل توجه است.دکتر اکبری در عین حال، با یادآوری اینکه به طور کلی سطح اعتماد اجتماعی در کشور کاهش یافته‌است، با متصل خواندن مسائل اجتماعی و تشدیدششکه‌ای‌ان، این‌گونه توضیح می‌دهد: در جامعه‌ای که آسیب‌های اجتماعی، دروغ، نفع طلبی، فردگرایی و... زیاد شود، اعتمادی وجود ندارد. به بیانی دیگر، آسیب‌های اجتماعی از عوامل اصلی کاهنده اعتماد اجتماعی هستند.این جامعه‌شناس اظهار می‌کند: هیئت‌ها، دوره‌های قرآن، قرعه‌کشی‌های خانوادگی و همسایه‌ای و... نوعی سرمایه اجتماعی سنتی به شمار می‌روند که در جایی مانند مشهد با گسترش شهرنشینی از بین رفته‌اند، در حالی که در کشورهای غربی از طریق تشکیل انجمن‌ها و ان‌جی‌اوها توانسته‌اند مردم را دوباره دور هم جمع کنند.

احساس نابرابری شدید در مشهد

بخش دیگری از صحبت‌های او به وجود احساس نابرابری در شهر اختصاص می‌یابد. او با بیان اینکه احساس نابرابری یکی از شاخص‌های وجود شکاف طبقاتی است، می‌گوید: ۷۰درصد پاسخ‌دهندگان معتقدند در مشهد ثروتمندها ثروتمندتر و فقیرها فقیرتر می‌شوند و احساس نابرابری دارند.دکتر اکبری با بیان اینکه مشهد هم‌زمان دچار فقر شهری، نابرابری و احساس نابرابری اجتماعی بالایی است، تصریح می‌کند: این ترکیب، حالتی انفجاری است که از نظر جامعه‌شناسی منجر به افزایش خشونت‌های انتشارشی مانند افزایش نزاع و درگیری بین شخصی‌تاشورش و درگیری سیاسی و آسیب‌های ثانویه زیادی می‌شود و اگر این وضعیت مدیریت نشود، ۱۰سال دیگر خواهیم‌دید چه اتفاقی می‌افتد. این پژوهشگر اجتماعی، مذهب‌راتتهاعامل منسجم‌کننده مردم به‌ویژه در مناطق پایین‌شهر بیان کرد و تاکید می‌کند: این عامل انسجام‌بخش توانسته‌است اقلیت پایین‌را امیدوار به تغییر وضعیت نگه‌دارد به گونه‌ای‌که این امیدفعللا جلوی بسیاری از مسائل را گرفته‌است. براساس نتایج پژوهش در مناطق کم‌برخوردار، هنوز امید به آینده زیاد است. البته این وضعیت در‌مورد فرزندان‌ی‌که در این مناطق در حال رشد هستند صادق نیست و ناامیدی و نارضایتی هم‌اکنون در بین بچه‌های مناطق حاشیه و پایین شهر دیده می‌شود.وی با تاکید بر اینکه با روند کنونی و در صورت عدم مدیریت مناطق حاشیه، تا چند سال آینده، نزدیک به نیمی از جمعیت مشهد حاشیه‌نشین خواهند‌بود، ابراز داشت: در این صورت، باید منتظر پیامدهای این وضعیت برای کل شهر می‌کند: نتایج پژوهش ما نشان داد که پدیده طلاق در مناطق کم‌برخوردار و حاشیه‌ای بیشتر است که در بررسی‌ها روشن شد که ندادن نفقه یکی از دلایل افزایش طلاق در این مناطق به شمار می‌رود

خانگی و آزاردهنده بودن زباله‌های منازل و مغازه‌ها نیز از بیشترین نمود‌های آلودگی فیزیکی هستند که در مناطق ۱۲، ۳، ۱۱ و ۱۰ بیشتر خودشان را نشان می‌دهند. همچنین حدود ۱۰درصد از وجود مشاغل مزاحم برای اهالی در اطراف محل زندگی خود خبر داده‌اند که بیشتر در مناطق ۸، ۵، ۸م، ۱۰ بوده‌اند. به علاوه، حدود ۳درصد نیز از وجود مزاحمت کارگاه‌های خانگی گلایه کرده‌اند که بیشتر «نامنی محیطی» از فاکتورهای مهمی به شمار می‌رود که به آن پرداخته شده‌است، زیرا رابطه‌ای قوی بین وجود این مناطق با بروز انواع آسیب‌ها وجود دارد. به‌گفته‌دکتر اکبری، در بررسی انجام‌شده بحث مکان‌هاومیزان‌های خالی‌نامن، مکان‌ها و گوشه‌های تاریک، مکان‌هایی برای تجمع افراد معتاد، پاتوق بیشترین درصد دارند که بیشتر در مناطق ۸م، ۱۲، ۵و ۶قرار دارند.

وجود رضایت کمتر از محله در مناطق حاشیه‌ای

مبحث بعدی که این پژوهشگر اجتماعی به آن می‌پردازد، ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی به تفکیک انواع آسیب‌هاست. او با اشاره به وجود ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی محلی، تصریح می‌کند: در این حوزه، بحث هویت محله‌ای مطرح می‌شود که نتایج پژوهش نشان می‌دهد مساعد بودن و رضایت از زندگی در محله در نواحی بر‌خوردار شهری بیشتر است و هر چه به سمت حاشیه‌های شهر، محدوده شمال شرق و جنوب‌شرقی می‌رویم، رضایت کمتر و تمایل برای جابه‌جایی بیشتر می‌شود.

۴۰درصد افراد حس ناامنی زیادی در محله دارند

وجود احساس ناامنی اجتماعی در محله آیتم دیگری است که در این پژوهش بررسی شده‌است. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد حدود ۶۵درصد احساس ترس هنگام حمل پول زیاد در محله، به‌تنهایی و شب در محله تردد داشتن و خالی گذاشتن منزل به‌مدت چند روز را دارند که از این تعداد، حدود ۴۰درصد احساس ناامنی زیادی دارند. به‌گفته‌دکتر اکبری، نتایج نشان می‌دهد هر چه حاشیه شهر مشهد بیشتر شود، در مناطق بر‌خوردار احساس ترس بیشتری می‌شود چون زورگیری و تهدید با چاقو بیشتر در مناطق بر‌خوردار به‌وقوع می‌پیوندد.

پیشنهاد‌هایی برای مدیریت شرایط

این پژوهشگر اجتماعی در نهایت، به ارائه پیشنهاد‌های اجرایی خود برای مدیریت این شرایط می‌پردازد. بر این اساس، تشکیل شورای عالی پیشگیری و کنترل آسیب‌های اجتماعی با حضور بالاترین مسئولان مرتبط در کشور و در سطح استان به منظور ایجاد هماهنگی و هم‌گرایی در بر‌خورد با آسیب‌های اجتماعی، به‌توجه به تنوع و الگوهای توزیع آسیب‌ها و ناهنجاری‌های شهری در برنامه‌ریزی‌های شهری، تمرکز برنامه‌ریزی و تمرکز بودجه‌ادر محلات پراسپ و ارائه یافته‌های پژوهش به سایر سازمان‌های مرتبط و درگیر کردن آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های مورد‌نظر و تشکیل مراکز جامع آسیب‌های اجتماعی به‌ویژه در محلات پراسپ حاشیه شهر، برخی پیشنهاد‌های اجرایی اوهستند.

خانواده‌های دارای اختلاف اساسی بین والدین

شنیدن میزان صدای خصوصی همسایه‌ها

امکان استفاده از خدمات بهداشتی و سلامت با درآمدفعلی

میزان رضایت از زندگی